

Starta kunskapsskolor i utsatta områden

Fem steg för att inrätta
statliga kunskapsskolor
i utanförskapsområden.

MÅNGA SKOLOR I UTSATTA OMRÅDEN MISSLYCKAS

Det finns ett stort antal områden i Sverige som är socialt utsatta. I dessa områden finns en mängd riskfaktorer som kan leda till att de som bor där får en bristande framtidstro på grund av hög arbetslöshet, höga ohälsotal – men även på grund av undermåliga skolresultat. En välfungerande skola är viktigt för att motverka utanförskap och på sikt lyfta dessa områden.

Dessvärre har många av de mest utsatta skolorna omfattande problem med låga kunskapsresultat, stor lärarbrist och problem med trygghet och studiero.¹ Ett flertal av dessa skolor har försökt få bukt med dessa problem under många år, men förutsättningarna brister. Trots omfattande insatser visar granskningar att resultaten går åt fel håll. I snitt går var tredje elev ut nian utan gymnasiebehörighet – och i många skolor inte ens varannan.²

I syfte att vända utvecklingen i landets mest utsatta skolor föreslår nu Liberalerna att utsatta skolor ska kunna ombildas till att bli statliga kunskapsskolor.

1. Lärarnas Riksförbund (2017). Mer resurser till utsatta skolor – en granskning av situationen på skolor med särskilda utmaningar. Stockholm: Lärarnas Riksförbund, s. 6

2. Nejman, Fredrik. Var tredje elev i utsatta områden klarar inte grundskolan. Lärarnas Tidning. 29-01-20

Skolresultat i utsatta områden

Skolresultaten i utsatta områden blir inte bättre. En granskning av slutbetygen i samtliga 60 utsatta områden visar att i snitt går var tredje elev ut nian utan gymnasiebehörighet.

Så många gick ut nian utan gymnasiebehörighet 2018/19:

OMRÅDE	ÅR 2019 (%)
Särskilt utsatta	40,5
Riskområde	38,6
Utsatta område	30,1
Riket totalt	17,5

STATLIGA KUNSKAPSSKOLOR

Trots omfattande försök med att vända resultaten på skolor i utsatta områden är det fortfarande oroväckande många huvudmän som inte lyckas. För att vända utvecklingen krävs offensiva åtgärder.

Liberalerna har ett utstakat mål om att Sverige inte ska ha utsatta områden år 2030. Det kräver ny politik, inte minst på skolområdet. Med anledning av detta föreslår vi att staten ska ta över de mest utsatta skolorna och driva dem vidare med ett särskilt kunskapsuppdrag.

Det särskilda kunskapsuppdraget innebär bland annat mer undervisning i svenskämnet, då kunskap i det svenska språket är nyckeln för att lyckas även i andra ämnen. Därtill ska dessa skolor ge eleverna betyg från årskurs 4.

I syfte att möjliggöra fler åtgärder för att stärka de statliga skolornas fokus på kunskapsuppdraget kommer ett särskilt statligt anslag att tillföras till de statliga skolorna. Dessa medel ska kunna användas av respektive skolläddning till att rekrytera skickliga lärare, minska klasstorlekarna, införa särskilda undervisningsgrupper med speciallärare och tillhandahålla läxhjälp under ledning av utbildade lärare.

Liberalerna föreslår:

INRÄTTA STATLIGA KUNSKAPSSKOLOR I UTANFÖRSKAPSOMRÅDEN

1. Låt staten överta landets mest utsatta skolor.

Liberalernas förslag innebär att staten, genom Skolinspektionen, ska identifiera skolor med undermåliga resultat som ligger i områden med ett stort behov av en välfungerande skolverksamhet i syfte att överta huvudmannaskapet från dem. Med staten som huvudman ska dessa skolor få ett särskilt kunskapsuppdrag och således bättre möjligheter för eleverna att nå målen.

Staten driver i dag redan flera specialskolor. För vanliga kommunala skolor är dock statens möjlighet att ingripa mot undermåliga skolor i utsatta områden begränsade. Den mest långtgående åtgärder som Skolinspektionen har till sitt förfogande är s.k. statliga åtgärder för rättelse, vilket innebär att myndigheten kräver åtgärder av huvudmannen och följer arbetet i en kommuns skolverksamhet. Det är sista steget i en åtgärdstrappa för kommunala skolor.¹

Liberalerna föreslår att statens uppdrag utvidgas kraftfullt genom att lägga till ytterligare ett steg på åtgärdstrappan och skapa förutsättningar för staten att vidta dessa

åtgärder i en hög utsträckning. Förslaget bör få till konsekvens att samtliga skolor i utsatta områden där behovet finns ska omfattas av reformen. Redan välfungerande skolor eller skolor som uppvisar en positiv trend berörs inte.

2. De mest utsatta skolorna ska prioriteras först.

I dag finns det 60 utsatta områden i Sverige. Av dessa bedöms 22 vara *särskilt* utsatta, vilket betyder att de har större problem. I många av dessa områden finns det skolor med mycket låga resultat. I de särskilt utsatta områdena gick 40,5 procent ut högstadiet utan gymnasiebehörighet i våras. Fem år tidigare var siffran 38,1 procent.

Liberalernas mål om att Sverige inte ska ha utsatta områden år 2030 kräver kraftfulla insatser för de allra mest utsatta skolorna. Med Liberalernas nya förslag kommer de skolor med sämst förutsättningar och som ligger i utsatta områden att prioriteras. Steg för steg kan satsningen på statliga kunskapskolor byggas ut.

1. Skolinspektionen (2019). Skolinspektionen beslutar om statliga åtgärder för rättelse för Botkyrka kommun. 2019-01-09. Hämtad från skolinspektionen.se

3. Särskilt kunskapsuppdrag för statliga skolor.

De mest utsatta skolorna har omfattande problem med elever som inte lär sig det svenska språket ordentligt. Liberalerna föreslår att de skolor som bedöms vara i behov av statligt övertagande ska få ett särskilt kunskapsuppdrag, vilket innebär att eleverna ska få mer undervisningstid i svenskämnet. Kunskap i det svenska språket är inte bara viktigt för att lyckas i skolan, det är även av vikt för att kunna delta i samhällsgemenskapen. Betyg från årskurs 4 ska ges.

Därtill måste rektorer ha de resurser till sitt förfogande som krävs för att skolan ska lyckas med kunskapsuppdraget. Genom särskilda resurstillskott till dessa skolor kommer de ha möjlighet att satsa på viktiga åtgärder för att stärka elevernas kunskapsresultat. Vilka åtgärder som ska prioriteras ska avgöras av respektive skolledning. Det kan exempelvis handla om att anställa fler speciallärare, så att elever som riskerar hamna efter kan fångas upp i tid.

4. Kommunerna ska medfinansiera de statliga skolorna.

När Skolinspektionen går in med statliga rättelser för en skola i en kommun är det huvudmannen, det vill säga kommunen, som får stå för kostnaderna. Liberalernas nya förslag om att låta staten överta huvudmannaskapet för de mest utsatta skolorna kommer att finansieras av elevens hemkommun i kombination med extra statliga anslag. De statliga kunskapsskolorna kommer således att finansieras av att respektive kommun skjuter till ett belopp motsvarande skolpengen samtidigt som staten därtill bidrar med 30 000 kronor per elev och år.

Det extra statliga resurstillskottet tillkommer i syfte att skapa goda förutsättningar för de statliga skolorna att lyckas med kunskapsuppdraget. För många skolor kommer det att innebära stora satsningar på att rekrytera skickliga lärare, medan det för andra skolor kan användas för exempelvis satsningar på skolbibliotek och speciallärare. Skolledningen på de statliga skolorna ska ha autonomi att utifrån lokala förutsättningar och behov kunna prioritera olika satsningar.

5. Tydligt ledarskap på de statliga skolorna.

Undersökningar har visat att det råder stora problem med trygghet och studiero på utsatta skolor. Om man ska lyckas med kunskapsuppdraget och samtidigt etablera en trygg och trivsam miljö för såväl elever och lärare är det av största vikt att skapa ordning och reda.

Dagens skollag ger rektorer och lärare befogenheter att vidta disciplinära åtgärder mot elever som bryter mot skolans gemensamma ordningsregler. Det kan handla om exempelvis kvarsittning om en elev bryter mot reglerna vid flera tillfällen. För att framgångsrikt etablera studiero och trygghet är det avgörande att alla involverade, både skolpersonal och elever, är införstådda med vilka konsekvenser regelövertramp medför.

Alla de statliga skolorna ska således ha en fastställd konsekvenstrappa. Skolledningen ska ansvara för att utforma den och säkerställa att den efterlevs. Det kan exempelvis handla om att elever får kvarsittning om de har brutit mot tre regler under en veckas tid, eller tillfälliga avstängningar om elever har brutit mot en regel av en mer allvarlig karaktär. Konsekvenstrappor används redan i dag framgångsrikt på flera håll.